

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 25ης Νοεμβρίου 1999

σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων το οποίο εφαρμόζει η Πορτογαλία για την ελάφρυνση των χρεών των επιχειρήσεων του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας και για την τόνωση της δραστηριότητας της χοιροτροφίας

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(1999) 4861]

(Το κείμενο στην πορτογαλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(2000/200/EK)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τους κανονισμούς (ΕΟΚ) αριθ. 2759/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του χοιρείου κρέατος⁽¹⁾ και (ΕΟΚ) αριθ. 2777/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του κρέατος πουλερικών⁽²⁾, όπως τροποποιήθηκαν τελευταία από τους κανονισμούς (ΕΚ) αριθ. 3290/94⁽³⁾ και (ΕΚ) αριθ. 2916/95⁽⁴⁾ αντιστοίχως, και ιδίως τα άρθρα 21 και 19,

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους⁽⁵⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I

Διαδικασία

- (1) Το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 146/94, της 24ης Μαΐου 1994, προβλέπει, στο κεφάλαιο I, μια πίστωση για την ελάφρυνση των χρεών των επιχειρήσεων του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας και, στο κεφάλαιο II, μια πίστωση υπέρ της τόνωσης της δραστηριότητας της χοιροτροφίας. Το ανωτέρω διάταγμα δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Πορτογαλίας⁽⁶⁾.
- (2) Μην έχοντας λάβει από τις πορτογαλικές αρχές καμία γνωστοποίηση σχετικά με τη χορήγηση κρατικής ενίσχυσης, δυνάμει του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, η

Επιτροπή απηύθυνε σε αυτές, στις 26 Νοεμβρίου 1996, επιστολή με την οποία ζητά να επιβεβαιωθεί, εντός 15 εργάσιμων ημερών, η ύπαρξη της εν λόγω ενίσχυσης, η έναρξη της εφαρμογής της και ο ενδεχόμενος δημοσιονομικός της αντίκτυπος, και να αποσαφηνιστούν τα χαρακτηριστικά μίας εκ των πιστώσεων. Με επιστολή της 23ης Δεκεμβρίου 1996, οι πορτογαλικές αρχές επιβεβαίωσαν την ύπαρξη του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 146/94 περί χορήγησης κρατικής ενίσχυσης, υπό μορφή πιστώσεων, για την ελάφρυνση των χρεών των επιχειρήσεων του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας και για την τόνωση της δραστηριότητας της χοιροτροφίας. Συνεπεία αυτού, τα προαναφερθέντα μέτρα καταχωρήθηκαν στο βιβλίο των μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων, με αριθμό NN 65/97.

- (3) Με επιστολή της 23ης Μαΐου 1997, που πρωτοκολλήθηκε στις 27 Μαΐου 1997, η Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Πορτογαλίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρέσχε στην Επιτροπή τις πληροφορίες που αυτή είχε ζητήσει με επιστολές της στις 26 Νοεμβρίου 1996 και στις 5 Μαΐου 1997.
- (4) Με επιστολή της 10ης Οκτωβρίου 1997, η Επιτροπή ενημέρωσε την Πορτογαλία για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης, έναντι του εν λόγω καθεστώτος ενισχύσεων. Με την ίδια επιστολή, η Επιτροπή κάλεσε την Πορτογαλία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της, σε χρονικό διάστημα ενός μηνός από την ημερομηνία της προαναφερθείσας επιστολής.
- (5) Η απόφαση της Επιτροπής να κινήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 88 παράγραφος 2 διαδικασία δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*⁽⁷⁾. Η Επιτροπή κάλεσε τα υπόλοιπα κράτη μέλη και κάθε άλλον ενδιαφερόμενο να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τις εν λόγω ενισχύσεις, σε χρονικό διάστημα ενός μηνός από την ημερομηνία της προαναφερθείσας δημοσίευσης στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.
- (6) Η Πορτογαλία υπέβαλε τις παρατηρήσεις της με επιστολή της 13ης Ιανουαρίου 1998.
- (7) Η Επιτροπή δεν έλαβε σχετικές παρατηρήσεις εκ μέρους τρίτων ενδιαφερομένων.

⁽¹⁾ ΕΕ L 282 της 1.11.1975, σ. 1.⁽²⁾ ΕΕ L 282 της 1.11.1975, σ. 77.⁽³⁾ ΕΕ L 349 της 31.12.1994, σ. 105.⁽⁴⁾ ΕΕ L 305 της 19.12.1995, σ. 49.⁽⁵⁾ ΕΕ C 83 της 18.3.1998, σ. 5.⁽⁶⁾ Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας — Σειρά I-A, αριθ. 120, της 24ης Μαΐου 1994.⁽⁷⁾ Βλέπε υποσημείωση 5.

II

Περιγραφή των αμφισβητούμενων ενισχύσεων

- (8) Το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 146/94, της 24ης Μαΐου 1994, αποβλέπει στην υπέρβαση των σοβαρών διαρθρωτικών δυσκολιών τις οποίες αντιμετωπίζει ο τομέας της βιομηχανικής εντατικής κτηνοτροφίας. Από την άλλη πλευρά, ο συγκεκριμένος τομέας δεν θεωρήθηκε επιλέξιμος για τη χορήγηση συνδρομής από τα επιχειρησιακά προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται με πόρους του ΕΓΤΠΕ, τμήμα Προσανατολισμού. Με το εν λόγω νομοθετικό διάταγμα θεσπίζονται δύο μέτρα: μια πίστωση με στόχο την ελάφρυνση των χρεών του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας (προς όφελος της χοιροτροφίας, της πτηνοτροφίας και της κονικλοτροφίας) και μια άλλη, με στόχο την τόνωση της δραστηριότητας της χοιροτροφίας (προς όφελος αποκλειστικά της παραγωγής και πάχυνσης χοίρων σε κλειστό κύκλωμα).

Πίστωση για την ελάφρυνση των χρεών του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας

- (9) Η πίστωση για την ελάφρυνση των χρεών του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας απέβλεπε στους παρακάτω στόχους:

- να προσφέρει στους δικαιούχους τη δυνατότητα αναδιαπραγμάτευσης των χρεών που είχαν συνάψει έναντι των πιστωτικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, για επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1985 και 31ης Δεκεμβρίου 1993 στους τομείς του εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων, της βελτίωσης των υγειονομικών συνθηκών και της προστασίας του περιβάλλοντος,
- να διατεθούν πιστώσεις στους εν λόγω δικαιούχους, ώστε να προχωρήσουν στην αποπληρωμή των ληξιπρόθεσμων και μη καταβληθέντων χρεών που ανέλαβαν κατά τη χρονική περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1992 και 31ης Δεκεμβρίου 1993 έναντι των προμηθευτών κεφαλαιουχικών αγαθών.

Πίστωση υπέρ της τόνωσης της δραστηριότητας της χοιροτροφίας

- (12) Η παρούσα πίστωση απέβλεπε στο να θέσει στη διάθεση των μονάδων χοιροτροφίας τα χρηματοδοτικά μέσα που θα επέτρεπαν την απόκτηση συντελεστών παραγωγής (ενδιάμεσες εισροές).
- (13) Οι ενισχύσεις χορηγήθηκαν υπό μορφή επιδότησης των επιτοκίων των δανείων που συνήφθησαν με τις τράπεζες. Τα εν λόγω δάνεια είχαν μέγιστη διάρκεια τεσσάρων ετών και έπρεπε να εξοφλούνται ετησίως. Το ύψος των επιδοτήσεων, υπολογιζόμενο ως ποσοστό του επιτοκίου των συναφθέντων δανείων, μεταβαλλόταν ετησίως και είχε φθίνουσα πορεία μετά τον πρώτο χρόνο (πρώτο έτος: - 10%· δεύτερο έτος: - 8%· τρίτο έτος: - 6%· τέταρτο έτος: - 4%).
- (14) Το συνολικό ύψος των χορηγούμενων πιστώσεων δεν μπορούσε να υπερβεί το ποσό των 7 632 εκατομμυρίων εσκούδων.

III

Παράθεση των λόγων που οδήγησαν στην κίνηση της προβλεπόμενης από το άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ διαδικασίας

- (15) Τα επιχειρήματα που προέβαλε η Επιτροπή για να αιτιολογήσει την απόφασή της να κινήσει την προβλεπόμενη από το άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ διαδικασία είναι, συνοπτικά, τα ακόλουθα:
- (16) Σε ό,τι αφορά την πίστωση για την ελάφρυνση των χρεών του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας, η Επιτροπή εκτίμησε ότι το συγκεκριμένο μέτρο δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις, ώστε να θεωρηθεί ενίσχυση διάσωσης ή ενίσχυση ανασυγκρότησης προβληματικών επιχειρήσεων, κατά την έννοια του τότε εφαρμοστέου κοινοτικού πλαισίου⁽⁹⁾. Το σημείο 2.2 του ανωτέρω πλαισίου προέβλεπε τη δυνατότητα να συνεχίσουν τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τις ειδικές ρυθμίσεις που θέσπισε η Επιτροπή σχετικά με τη χορήγηση τέτοιας μορφής ενισχύσεων στο γεωργικό τομέα.
- (17) Για την εφαρμογή των ειδικών ρυθμίσεων που αφορούν την ανασυγκρότηση των επιχειρήσεων του αγροτικού τομέα, πρέπει να τηρούνται τρεις προϋποθέσεις: η χορήγηση των ενισχύσεων πρέπει να συνδέεται με επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν στο παρελθόν· το ύψος των ενισχύσεων (σε συνδυασμό, ενδεχομένως, με προγενέστερες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν για τις προαναφερόμενες επενδύσεις) δεν πρέπει να υπερβαίνει καθορισμένα ποσοστά· και οι επιχειρήσεις οφείλουν να παρέχουν εγγυήσεις βιωσιμότητας και να διατρέχουν κίνδυνο πτώχευσης.
- (18) Η Επιτροπή έκρινε ότι η πίστωση που έδωσε σε εφαρμογή η Πορτογαλία πληρούσε μεν την πρώτη προϋπόθεση, αλλά όχι τις άλλες δύο.

⁽⁸⁾ Το ισχύον σήμερα εθνικό επιτόκιο αναφοράς είναι 8%.

⁽⁹⁾ ΕΕ C 368 της 23.12.1994, σ. 12.

- (19) Σε ό,τι αφορά την πίστωση υπέρ της τόνωσης της δραστηριότητας της χοιροτροφίας, η Επιτροπή εκτίμησε ότι, εφόσον επρόκειτο για ενίσχυση με στόχο την απόκτηση συντελεστών παραγωγής οι οποίοι θα συνέβαλλαν στην τόνωση της δραστηριότητας, δεν μπορούσε να γίνεται λόγος για επενδύσεις, αλλά για βραχυπρόθεσμα δάνεια («πιστώσεις διαχείρισης»). Το συγκεκριμένο μέτρο δεν πληρούσε την κυριότερη προϋπόθεση που επέβαλλε η κοινοτική πρακτική τότε, δηλαδή μέγιστη διάρκεια ενός έτους.

IV

Επιχειρήματα που προέβαλε η Πορτογαλία

- (20) Με επιστολή της 13ης Ιανουαρίου 1998, η πορτογαλική κυβέρνηση υπέβαλε τις παρατηρήσεις της αναφορικά με τα μέτρα που περιγράφονται στο σημείο III.
- (21) Όσον αφορά τις γενικές παρατηρήσεις, οι πορτογαλικές αρχές δηλώνουν ότι οι συγκεκριμένες ενισχύσεις συνιστούν τη μοναδική παρέμβαση του πορτογαλικού κράτους προς όφελος του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας, ο οποίος αντιμετώπιζε δυσκολίες που απέρρεαν ειδικότερα από τρεις παράγοντες:
- το πρόωρο άνοιγμα των γεωργικών συνόρων, που επέφερε σημαντική πτώση των τιμών ως αποτέλεσμα της έντασης των πιέσεων που προκάλεσαν οι εισαγωγές,
 - την εφαρμογή υψηλών επιτοκίων από πλευράς των τραπεζών, ιδίως στο γεωργικό τομέα,
 - τις υψηλές τιμές των ζωοτροφών συνεπεία της ανομβρίας (και συνεπώς της πτωχής συγκομιδής) του 1993, καθώς και της απομακρυσμένης γεωγραφικής θέσης σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη.

Οι πορτογαλικές αρχές δήλωσαν επιπλέον ότι, παρά τη χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων, η κατάσταση της αγοράς προϊόντων της εντατικής κτηνοτροφίας δεν σημείωσε βελτίωση. Πράγματι, από το 1993 μέχρι σήμερα, η Πορτογαλία πέρασε από μια κατάσταση αυτάρκειας σε προϊόντα του τομέα σε μια κατάσταση καθαρού εισαγωγέα του 20% των εγχώριων καταναλωτικών της αναγκών.

Πίστωση για την ελάφρυνση των χρεών του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας

- (22) Οι πορτογαλικές αρχές υπογραμμίζουν ότι η Επιτροπή παραδέχεται πως «το ύψος των παρεχόμενων ενισχύσεων παραμένει σε επίπεδα χαμηλότερα από τα μέγιστα ποσοστά που συνήθως αποδέχεται η Επιτροπή (...)». Υπό τις περιστάσεις αυτές, οι πορτογαλικές αρχές δεν κατανοούν το νόημα της φράσης «εντούτοις, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της

το γεγονός ότι, δεδομένου ότι η υπέρβαση των μέγιστων καθορισθέντων ορίων διαπιστώθηκε εκ των υστέρων, τα συγκεκριμένα όρια δεν τηρήθηκαν την εποχή της χορήγησης των ενισχύσεων». Σύμφωνα με τις πορτογαλικές αρχές, η Επιτροπή υπερτιμά τη σημασία του τυπικού ζητήματος της χρονικής στιγμής κατά την οποία διαπιστώθηκε η υπέρβαση των ορίων, σε βάρος του ζητήματος ουσίας, που συνίσταται στην τήρηση των μέγιστων ορίων.

- (23) Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το καθεστώς ενισχύσεων δεν συμμορφώνεται προς τα όρια που καθορίζονται για τον τομέα δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 950/97 του Συμβουλίου⁽¹⁰⁾. Κατά την άποψη των πορτογαλικών αρχών, η Επιτροπή φαίνεται να συναρτά το εν λόγω καθεστώς ενισχύσεων προς τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις με τα όρια που καθορίζονται για τον τομέα δυνάμει του ανωτέρω κανονισμού, εφόσον θεωρεί ότι τα όρια αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της διαρθρωτικής πολιτικής στον τομέα της γεωργίας. Ωστόσο, η απαίτηση αυτή δεν περιλαμβάνεται στα κριτήρια που ορίζονται στο κοινοτικό πλαίσιο, και οι πορτογαλικές αρχές φρονούν ότι τα εν λόγω κριτήρια δεν είναι εφαρμοστέα στην προκειμένη περίπτωση.
- (24) Αναφορικά με την προϋπόθεση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων, οι πορτογαλικές αρχές υπογραμμίζουν το γεγονός ότι τα κριτήρια της Επιτροπής αναφέρονται γενικώς στην έννοια της βιωσιμότητας, δίχως να διευκρινίζουν εάν πρόκειται για οικονομική ή για χρηματοοικονομική βιωσιμότητα. Από την άλλη πλευρά, οι πορτογαλικές αρχές εκτιμούν ότι δεν μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι οι έρευνες που διενεργούνται από τις τράπεζες περιορίζονται αποκλειστικά στην καταγραφή της χρηματοοικονομικής κατάστασης της επιχείρησης.

Πίστωση υπέρ της τόνωσης της δραστηριότητας της χοιροτροφίας

- (25) Η Επιτροπή δεν έλαβε καμία παρατήρηση από πλευράς της πορτογαλικής κυβέρνησης όσον αφορά αυτό το μέτρο.

V

Εκτίμηση των ενισχύσεων**Εφαρμογή του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης**

- (26) Το άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2759/75 και το άρθρο 19 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2777/75 ορίζουν ότι οι διατάξεις των άρθρων 92 έως 94 (νέα άρθρα 87 έως 89) της συνθήκης είναι εφαρμοστέες στην παραγωγή και την εμπορία των προϊόντων που απαριθμούνται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 των ανωτέρω κανονισμών.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ L 142 της 12.6.1997, σ. 1.

- (27) Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 87 παράγραφος 1, είναι ασυμβίβαστες προς την κοινή αγορά, στο βαθμό που επηρεάζουν τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, οι ενισχύσεις που παρέχονται από τα κράτη ή χορηγούνται με κρατικούς πόρους, ανεξαρτήτως της μορφής με την οποία παρέχονται, οι οποίες νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό, δια της ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής.
- (28) Η κοινοτική παραγωγή κρεάτων και άλλων παραγώγων της χοιροτροφίας, της πτηνοτροφίας και της κονικλοτροφίας ανέρχεται σε 22,31 εκατομμύρια τόνους⁽¹¹⁾. Η πορτογαλική παραγωγή κρεάτων και άλλων παραγώγων της χοιροτροφίας, της πτηνοτροφίας και της κονικλοτροφίας ανέρχεται σε 0,54 εκατομμύρια τόνους. Πρόκειται για προϊόντα σχετικά με τα οποία παρατηρείται σημαντικός όγκος εμπορικών συναλλαγών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Πορτογαλίας. Πράγματι, το 1997, οι πορτογαλικές εισαγωγές των εν λόγω προϊόντων από τα υπόλοιπα κράτη μέλη έφθασαν τις 75,9 χιλιάδες τόνους, ενώ οι αντίστοιχες εξαγωγές ανήλθαν στις 4,1 χιλιάδες τόνους. Η χρηματική αξία αυτών των εμπορικών συναλλαγών ανέρχεται, στην περίπτωση της Πορτογαλίας, στα 6,0 εκατομμύρια ευρώ όσον αφορά τις εξαγωγές και στα 160,5 εκατομμύρια ευρώ όσον αφορά τις εισαγωγές.
- (29) Κατά συνέπεια, τα συγκεκριμένα μέτρα ενδέχεται να επηρεάσουν τις εμπορικές συναλλαγές παραγώγων προϊόντων της χοιροτροφίας και της πτηνοτροφίας μεταξύ των κρατών μελών, από τη στιγμή που οι συναλλαγές αυτές επηρεάζονται ανελλιπώς όταν οι παρεχόμενες ενισχύσεις ευνοούν κάποιους οικονομικούς παράγοντες που ασκούν δραστηριότητα σε συγκεκριμένο κράτος μέλος σε βάρος των υπολοίπων. Τα εν λόγω μέτρα έχουν άμεσο αντίκτυπο στο κόστος παραγωγής που βαρύνει τις επιχειρήσεις του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας της Πορτογαλίας. Επομένως, προσφέρουν σε αυτές οικονομικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις αντίστοιχες εκμεταλλεύσεις άλλων κρατών μελών, οι οποίες δεν έχουν πρόσβαση σε παρόμοιες ενισχύσεις. Συνεπώς, νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό.
- (30) Έχοντας υπόψη όσα αναφέρονται ανωτέρω, τα συγκεκριμένα μέτρα θα πρέπει να θεωρηθούν κρατικές ενισχύσεις οι οποίες υπάγονται στα κριτήρια του άρθρου 87 παράγραφος 1.

Πιθανές εξαιρέσεις δυνάμει του άρθρου 87 της συνθήκης

- (31) Η αρχή του μη συμβιβασμού, που προβλέπεται στο άρθρο 87 παράγραφος 1, επιδέχεται εξαιρέσεις.
- (32) Εντούτοις, οι εξαιρέσεις στο προαναφερθέν μη συμβιβασμό, που προβλέπονται από το άρθρο 87 παράγραφος 2, προφανώς δεν εφαρμόζονται, και οι πορτογαλικές αρχές δεν τις επικαλέστηκαν.
- (33) Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 87 παράγραφος 3, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο περιοριστικής ερμηνείας κατά την εκτίμηση οιαδήποτε προγράμματος χορήγησης ενισχύσεων που προωθείται σε περιφερειακό ή τομεακό επίπεδο ή οποιασδήποτε μεμονωμένης περίπτωσης εφαρμογής καθεστώτων γενικευμένων ενισχύσεων. Πράγματι, οι εν λόγω

εξαιρέσεις θα πρέπει να εφαρμόζονται μόνο σε περίπτωση που η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η χορήγηση της ενίσχυσης καθίσταται αναγκαία για την επίτευξη ενός εκ των προσδοκώμενων στόχων. Η παραχώρηση του ευεργετήματος των συγκεκριμένων εξαιρέσεων σε περιπτώσεις ενισχύσεων οι οποίες δεν συνοδεύονται από την προαναφερθείσα αντιστάθμιση θα ισοδυναμούσε με το να επιτρέπουμε διαταραχές των εμπορικών ανταλλαγών μεταξύ κρατών μελών και αδικαιολόγητες στρεβλώσεις ανταγωνισμού υπό το φως του κοινοτικού συμφέροντος και θα σήμαινε, αντιστοίχως, την παροχή ανάρμοστων πλεονεκτημάτων στους οικονομικούς παράγοντες ορισμένων κρατών μελών.

- (34) Το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) προβλέπει ότι μπορούν να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις που παρέχονται με στόχο την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκετο προς το κοινό συμφέρον.
- (35) Υπό το πρίσμα της ανωτέρω διάταξης θα πρέπει να εκτιμηθεί η ενίσχυση.

Πίστωση για την ελάφρυνση των χρεών του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας

- (36) Σε πρώτη φάση, η Επιτροπή ανέλυσε το συμβιβασμό αυτής της πίστωσης με τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων⁽¹²⁾, οι οποίες ίσχυαν την εποχή της χορήγησης των ενισχύσεων και την ημερομηνία έναρξης της προβλεπόμενης από το άρθρο 88 παράγραφος 2 διαδικασίας. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές τροποποιήθηκαν στο μεταξύ, με την έκδοση νέων κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών⁽¹³⁾, που τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1998. Για λόγους νομικής ασφάλειας, η εκτίμηση του μέτρου ενόψει της τελικής απόφασης πραγματοποιείται, συνεπώς, σύμφωνα με τα ισχύοντα κριτήρια την ημερομηνία έναρξης της προβλεπόμενης από το άρθρο 88 παράγραφος 2 διαδικασίας.
- (37) Το σημείο 2.2 των κατευθυντήριων γραμμών του 1994 προέβλεπε τη δυνατότητα να εφαρμόσουν τα κράτη μέλη, εφόσον το επιθυμούσαν, τις ειδικές ρυθμίσεις που θέσπισε η Επιτροπή αναφορικά με τέτοιας μορφής ενισχύσεις στο γεωργικό τομέα. Η Πορτογαλία δεν ενημέρωσε την Επιτροπή σχετικά με τα κριτήρια που προετίθετο να εφαρμόσει κατά την εξέταση των μέτρων.
- (38) Υπό αυτές τις συνθήκες, η αξιολόγηση της Επιτροπής θα πρέπει να λάβει υπόψη όλες τις πτυχές των προαναφερόμενων κατευθυντήριων γραμμών, ήτοι τις ενισχύσεις διάσωσης, τις ενισχύσεις για αναδιάρθρωση και τις ειδικές διατάξεις που εφαρμόζονται στον γεωργικό τομέα.
- (39) Σε ό,τι αφορά τις ενισχύσεις διάσωσης, αυτές θα πρέπει:
- να αποτελούν βοήθεια ρευστότητας υπό τη μορφή εγγυήσεων δανείου ή δανείων με τα συνήθη εμπορικά επιτόκια,

⁽¹²⁾ Βλέπε υποσημείωση 9.

⁽¹³⁾ ΕΕ C 283 της 19.9.1997, σ. 2.

⁽¹¹⁾ Πηγή: Eurostat 1997.

- να περιορίζονται στο ποσό που απαιτείται για τη διατήρηση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης (για παράδειγμα, να καλύπτουν τα μισθολογικά έξοδα και τις κανονικές προμήθειες),
 - να καταβάλλονται μόνο για το διάστημα που απαιτείται (γενικά μέχρι έξι μήνες) για να εκπονηθεί το απαραίτητο και εφικτό σχέδιο εξυγίανσης,
 - να δικαιολογούνται βάσει σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων και να μην έχουν αρνητικές συνέπειες στη βιομηχανία και τη γεωργία σε άλλα κράτη μέλη.
- (40) Η Επιτροπή δεν διαθέτει τα αναγκαία στοιχεία ώστε να επαληθεύσει την τήρηση των προϋποθέσεων που αναφέρονται στη δεύτερη και την τέταρτη περίπτωση του σημείου 39. Έκρινε πάντως ότι οι υπό εξέταση ενισχύσεις δεν πληρούν τα υπόλοιπα κριτήρια.
- (41) Πράγματι, όσον αφορά την προϋπόθεση που αναφέρεται στην πρώτη περίπτωση, το ελάχιστο επιδοτούμενο επιτόκιο ($40\% \times 13\% = 5,2\%$) είναι σαφώς χαμηλότερο από το κοινοτικό επιτόκιο αναφοράς που ίσχυε για την Πορτογαλία κατά το έτος 1994 [15,33%, ήτοι το επιτόκιο που εφαρμόζεται σε ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα⁽¹⁴⁾]. Επιπλέον, η χρονική διάρκεια χορήγησης των ενισχύσεων (τρία έτη επιδότησης) υπερβαίνει κατά πολύ την κανονική περίοδο των έξι μηνών που επιβάλλεται βάσει των κοινοτικών κριτηρίων.
- (42) Με βάση όσα προαναφέρονται, η εν λόγω πίστωση δεν πληροί τα κοινοτικά κριτήρια για τη χορήγηση ενισχύσεων διάσωσης σε προβληματικές επιχειρήσεις.
- (43) Σε ό,τι αφορά τα γενικά κριτήρια που εφαρμόζονται στις ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτά δεν έχουν εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, εφόσον προϋποθέτουν την κατάρτιση και υλοποίηση ενός σχεδίου αναδιάρθρωσης των δικαιούχων επιχειρήσεων που θα περιλαμβάνει αυστηρούς όρους για την αποκατάσταση της βιωσιμότητάς τους — συγκεκριμένα, τη μείωση της παραγωγικής ικανότητας σε τομείς που εμφανίζουν πλεονάζουσα παραγωγή, την ουσιαστική συμβολή του δικαιούχου της ενίσχυσης στην προσπάθεια αναδιάρθρωσης και την εξάλειψη επιζήμιων επιπτώσεων για τους ανταγωνιστές. Οι προαναφερόμενοι όροι δεν ελήφθησαν υπόψη από τις πορτογαλικές αρχές.
- (44) Πράγματι, οι υπό εξέταση νομοθετικές διατάξεις δεν προβλέπουν σε καμία περίπτωση την κατάρτιση σχεδίων αναδιάρθρωσης ανά επιχείρηση, τα οποία θα περιελάμβαναν τη λήψη μέτρων με στόχο τη μακροπρόθεσμη αποκατάσταση της βιωσιμότητας των εν λόγω επιχειρήσεων. Όπως επίσης, παρ' ότι πρόκειται για έναν τομέα ο οποίος χαρακτηρίζεται από πλεονάζουσα παραγωγή σε κοινοτικό επίπεδο, δεν φαίνεται να έχει ληφθεί κανένα μέτρο με σκοπό τη μείωση της παραγωγικής ικανότητας των επιχειρήσεων. Επιπλέον, σε κανένα στάδιο της διαδικασίας δεν ζητήσαν οι πορτογαλικές αρχές τη συγκεκριμένη εξέταση των μέτρων υπό το πρίσμα των γενικών κριτηρίων που εφαρμόζονται στις ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων.
- (45) Κατόπιν τούτου, η Επιτροπή προχώρησε στην αξιολόγηση του συμβιβασισμού των παρεχόμενων ενισχύσεων υπό το πρίσμα των ειδικών ρυθμίσεων που εφαρμόζονται σε περιπτώσεις αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων του γεωργικού τομέα και που θεσπίζονται στο σημείο 2.2 των κατευθυντήριων γραμμών του 1994, κάτι που συνιστά πάγια πρακτική της Επιτροπής σε περιπτώσεις χορήγησης παρόμοιων ενισχύσεων στο γεωργικό τομέα⁽¹⁵⁾. Η εφαρμογή αυτών των κριτηρίων αποβλέπει στο να διασφαλίσει ότι δικαιούχοι των εν λόγω ενισχύσεων υπέρ της εξυγίανσης θα μπορούν αποκλειστικά να είναι γεωργικές εκμεταλλεύσεις ή γεωργικές βιομηχανίες οι οποίες, ενώ καταρχήν είναι κερδοφόρες, αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες που οφείλονται σε παράγοντες εξωγενείς προς την επιχείρηση, συνεπεία της λήψης ενός μέτρου με σκοπό τη μόνιμη αναβάθμιση των γεωργικών διαρθρώσεων (επενδύσεις).
- (46) Οι ειδικές ρυθμίσεις είναι οι ακόλουθες:
- οι αναλήψεις υποχρεώσεων θα πρέπει να αφορούν δάνεια τα οποία συνήφθησαν με σκοπό τη χρηματοδότηση επενδύσεων που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί,
 - το ισοδύναμο επιχορήγησης που προκύπτει από το άθροισμα των ενισχύσεων που ενδεχομένως χορηγήθηκαν την εποχή της σύναψης των δανείων και των υπό εξέταση ενισχύσεων δεν πρέπει να υπερβαίνει τα ποσοστά που συνήθως είναι αποδεκτά από την Επιτροπή, δηλαδή 35% [ή 75% για τις περιοχές που θεωρούνται μειονεκτικές δυνάμει του άρθρου 21 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 950/97] όσον αφορά τις επενδύσεις που προορίζονται για την πρωτογενή γεωργική παραγωγή, και 55% (ή 75% για τις περιοχές που εντάσσονται στο στόχο αριθ. 1) όσον αφορά τις επενδύσεις για τη μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων που δεν αποκλείονται από τους τομεακούς περιορισμούς που καθορίστηκαν από την Επιτροπή. Οι ισχύοντες σήμερα τομεακοί περιορισμοί είναι αυτοί που ορίζονται στο πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται υπέρ επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων⁽¹⁶⁾,
 - οι αναλήψεις υποχρεώσεων πρέπει να πραγματοποιούνται κατόπιν αναπροσαρμογών των επιτοκίων που επιβαρύνουν τα νέα συναφθέντα δάνεια, κατά τρόπο ώστε να συνυπολογίζεται η μεταβολή του κόστους του χρήματος — και το ύψος τους πρέπει να είναι ίσο ή χαμηλότερο από τη μεταβολή του επιτοκίου που επιβαρύνει τα νέα δάνεια — ή να αφορούν γεωργικές εκμεταλλεύσεις οι οποίες προσφέρουν εγγυήσεις βιωσιμότητας, ιδίως σε περιπτώσεις όπου οι χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν από τα υφιστάμενα δάνεια είναι τέτοιες ώστε οι συγκεκριμένες γεωργικές εκμεταλλεύσεις να περιέρχονται σε επικίνδυνη κατάσταση ή, ενδεχομένως, να κινδυνεύουν με πτώχευση.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 74 της 10.3.1998, σ. 9.

⁽¹⁵⁾ Προηγούμενα: N 904/95, N 21/96, N 864/96 και N 813/97.

⁽¹⁶⁾ ΕΕ C 29 της 2.2.1996, σ. 4.

- (47) Όσον αφορά την προϋπόθεση που αναφέρεται στην πρώτη περίπτωση του σημείου 46, η πρόσβαση στην πίστωση επιτρέπεται μόνον στις επιχειρήσεις οι οποίες είχαν συνάψει δάνεια για την προώθηση της οικονομικής τους δραστηριότητας και για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο, με σκοπό την κάλυψη των συνεπαγόμενων οικονομικών επιβαρύνσεων. Οι εν λόγω επενδύσεις αφορούσαν τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων, τη βελτίωση των υγειονομικών συνθηκών και την προστασία του περιβάλλοντος. Υπ' αυτούς τους όρους, η Επιτροπή εκτιμά πως η προϋπόθεση αυτή τηρήθηκε.
- (48) Όσον αφορά την προϋπόθεση που αναφέρεται στη δεύτερη περίπτωση του σημείου 46, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι το σωρευτικό ύψος της χορηγηθείσας ενίσχυσης για αναδιάρθρωση και κάθε ενίσχυσης που ενδεχομένως είχε χορηγηθεί παλαιότερα για την υλοποίηση της επένδυσης δεν υπερβαίνει τα μέγιστα εφαρμόσιμα ποσοστά (35 % κατά γενικό κανόνα, 75 % στην περίπτωση των μειονεκτικών αγροτικών περιοχών). Δεδομένου ότι η επιλεξιμότητα για την πίστωση περιορίστηκε στις επιχειρήσεις γεωργικής παραγωγής, τα μέγιστα ποσοστά που αφορούν τις μεταποιητικές επιχειρήσεις δεν εφαρμόζονται στην προκειμένη περίπτωση.
- (49) Σε ό,τι αφορά την ένταση της ενίσχυσης που χορηγείται στο πλαίσιο της πίστωσης, πρέπει να επισημανθεί ότι η εθνική ενίσχυση συνίσταται σε επιδότηση επιτοκίου. Σύμφωνα με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται συνήθως από την Επιτροπή, το καθαρό ισοδύναμο επιχορήγησης της επιδότησης επιτοκίου, όπως καθορίζεται δυνάμει των διατάξεων του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 146/94, ανέρχεται σε 21,8 %, υπολογιζόμενο με βάση την παρούσα αξία της διαφοράς μεταξύ του επιτοκίου που πράγματι εφαρμόζεται και ενός επιτοκίου αναφοράς, το οποίο εκλαμβάνεται ως εμπορικό επιτόκιο. Για τον καθορισμό του ισοδύναμου επιχορήγησης, η Επιτροπή δεν συνυπολόγισε μόνον την επιδότηση ως ποσοστό του επιτοκίου αναφοράς του 13 %, όπως προβάλλουν οι πορτογαλικές αρχές, αλλά επίσης τη διαφορά ανάμεσα στο προαναφερθέν ποσοστό και το κοινοτικό επιτόκιο αναφοράς (επιτόκιο που εφαρμόζεται στις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα), το οποίο ίσχυε στην Πορτογαλία την ημερομηνία της χορήγησης των ενισχύσεων, δηλαδή 15,33 %.
- (50) Όταν κατά την έναρξη της προβλεπόμενης από το άρθρο 88 παράγραφος 2 διαδικασίας η Επιτροπή επεσήμανε ότι το ύψος της ενίσχυσης ήταν χαμηλότερο από τα μέγιστα ποσοστά που συνήθως γίνονται αποδεκτά αυτά καθαυτά, αναφερόταν αποκλειστικά στη συνιστώσα της ενίσχυσης που περιλαμβανόταν στην πίστωση, και όχι στο άθροισμα της συνιστώσας της ενίσχυσης της πίστωσης και άλλων ενισχύσεων για επενδύσεις που είχαν ενδεχομένως χορηγηθεί στο παρελθόν, το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει το 35 % του συνολικού κόστους (το 75 % στην περίπτωση των μειονεκτικών αγροτικών περιφερειών).
- (51) Οι πορτογαλικές αρχές επεσήμαναν ότι, σύμφωνα με ανάλυση που πραγματοποίησαν, το 100 % των ενισχύσεων που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο της εν λόγω πίστωσης δεν υπερβαίνουν το 75 %, που αντιστοιχεί στο επιτρεπόμενο ανώτατο όριο ισοδύναμου επιχορήγησης για τις μειονεκτικές αγροτικές περιφέρειες, και ότι το 87 % των ενισχύσεων που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο της ίδιας πίστωσης δεν υπερβαίνουν το 35 %, που αντιστοιχεί στο ανώτατο όριο αθροιστικού ισοδύναμου επιχορήγησης για τις μη μειονεκτικές αγροτικές περιφέρειες.
- (52) Δεδομένου ότι τα τεχνικά χαρακτηριστικά της προαναφερθείσας ανάλυσης δεν κοινοποιήθηκαν εκ μέρους των πορτογαλικών αρχών, η Επιτροπή δεν διαθέτει στοιχεία ώστε να αξιολογήσει την αντιπροσωπευτικότητα και την εμβέλεια της παράβασης αυτού του κανόνα. Διαπιστώνει, ωστόσο, ότι με βάση τις πληροφορίες που διεβίβασαν οι πορτογαλικές αρχές την εποχή της χορήγησης των ενισχύσεων, τα ανώτατα όρια δεν τηρήθηκαν εμπράκτως σε 13 % των εγκεκριμένων περιπτώσεων σε μη μειονεκτικές αγροτικές περιφέρειες.
- (53) Υπό αυτούς τους όρους, η Επιτροπή εκτιμά ότι, σε περίπτωση που χρειαστεί μία εκ των υστέρων ανάλυση ώστε να επαληθευθεί η μη υπέρβαση του προαναφερθέντος ανώτατου ορίου, συνάγεται κατ' ανάγκην το συμπέρασμα ότι το εν λόγω ανώτατο όριο δεν είχε αποτελέσει κριτήριο για την έγκριση των ενισχύσεων. Πράγματι, κατά την υλοποίηση του μέτρου, αυτό το ανώτατο όριο δεν τηρήθηκε σε 13 % των εγκεκριμένων περιπτώσεων σε μη μειονεκτικές αγροτικές περιφέρειες.
- (54) Παρ' όλα αυτά, η Επιτροπή δέχθηκε το επιχείρημα των πορτογαλικών αρχών σύμφωνα με το οποίο τα τομεακά ανώτατα όρια που εφαρμόζονταν για τις επενδύσεις δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 950/97 δεν λαμβάνονταν συνήθως υπόψη στο πλαίσιο των εφαρμοστέων ειδικών ρυθμίσεων για την αναδιάρθρωση επιχειρήσεων που ασκούν δραστηριότητα στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής, την εποχή που αυτές βρίσκονταν σε ισχύ.
- (55) Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Επιτροπή εκτιμά ότι ο όρος που αναφέρεται στη δεύτερη περίπτωση του σημείου 46 δεν τηρήθηκε στις περιπτώσεις όπου το σωρευτικό ισοδύναμο επιχορήγησης που προκύπτει από τις χορηγηθείσες ενισχύσεις για επενδύσεις και από αυτές που χορηγούνται στο πλαίσιο της υπό εξέταση πίστωσης υπερβαίνει τα μέγιστα ποσά που θα μπορούσαν να λάβουν νομίμως οι δικαιούχοι δυνάμει των ειδικών ρυθμίσεων που εφαρμόζονται για την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων του γεωργικού τομέα.
- (56) Όσον αφορά την τήρηση της προϋπόθεσης που αναφέρεται στην τρίτη περίπτωση του σημείου 46, το μέτρο πρέπει να έχει ως αποδέκτες γεωργικές εκμεταλλεύσεις που προσφέρουν εγγυήσεις βιωσιμότητας.
- (57) Σε πρώτο στάδιο, οι πορτογαλικές αρχές είχαν δηλώσει ότι, δεδομένου ότι πρόκειται για μέτρο με στόχο την αναδιάρθρωση τραπεζικών δανείων, θεώρησαν ότι η επαλήθευση της εγγύησης βιωσιμότητας ήταν αυτομάτως εξασφαλισμένη κατόπιν της ανάλυσης στην οποία προέβησαν τα τραπεζικά ιδρύματα πριν από την έγκριση του δανείου.
- (58) Με βάση την πάγια πρακτική της, η Επιτροπή θεωρεί ότι, κατά κανόνα, η εξέταση που διενεργείται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πριν από την παροχή ενός ενοποιημένου δανείου δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ανάλυση για την επαλήθευση της οικονομικής βιωσιμότητας της επιχείρησης κατά την έννοια των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών ή

των ειδικών ρυθμίσεων για το γεωργικό τομέα που προαναφέρθηκαν. Πράγματι, η εξέταση που διενεργείται από τις τράπεζες αποβλέπει πρωτίτως στο να διαπιστωθεί εάν η χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης επιτρέπει να υποτεθεί ότι η επιστροφή του δανείου θα μπορεί να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Πρόκειται, βεβαίως, για αναγκαία προϋπόθεση οικονομικής βιωσιμότητας μιας επιχείρησης, αλλά όχι επαρκή ώστε να διασφαλισθεί ότι μια επιχείρηση είναι βιώσιμη σύμφωνα με τα κριτήρια των κοινωνικών κατευθυντήριων γραμμών ή των ειδικών ρυθμίσεων για το γεωργικό τομέα.

- (59) Εντούτοις, η Επιτροπή έχει επίγνωση των πρακτικών δυσκολιών που συνδέονται με την ανάλυση της μακροπρόθεσμης οικονομικής βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η χρηματοοικονομική βιωσιμότητα μπορεί να αποτελέσει ένα καλό δείκτη οικονομικής βιωσιμότητας. Όπως επίσης, μπορεί κανείς εύλογα να θεωρήσει ότι ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων που εμφανίζουν χρηματοοικονομική βιωσιμότητα, αλλά δεν είναι οικονομικώς βιώσιμες, είναι πολύ μικρός.
- (60) Το τρίτο αυτό κριτήριο συνεπάγεται επίσης ότι, στο πλαίσιο της εξέτασης που διενεργεί, η Επιτροπή λαμβάνει επίσης υπόψη την προέλευση των χρηματοπιστωτικών δυσκολιών των επιχειρήσεων. Για να είναι συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις που χορηγούνται σε επιχειρήσεις οι οποίες, αν και βιώσιμες, αντιμετωπίζουν παρά ταύτα δυσκολίες, θα πρέπει οι συγκεκριμένες χρηματοπιστωτικές δυσκολίες να οφείλονται σε παράγοντες εξωγενείς προς την επιχείρηση και όχι σε παράγοντες που απορρέουν από την εσωτερική τους διαχείριση.
- (61) Σε ό,τι αφορά την προέλευση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι πληροφορίες που διεβίβασαν οι πορτογαλικές αρχές οδηγούν στο συμπέρασμα ότι αυτές απορρέουν κυρίως από παράγοντες εξωγενείς προς τις επιχειρήσεις, και συγκεκριμένα από την πρόωρη κατάργηση των τελωνειακών φραγμών σε σχέση με το προβλεπόμενο βάσει της πράξης προσχώρησης της Πορτογαλίας χρονοδιάγραμμα, από τα υψηλά επιτόκια που εφαρμόζονται στο γεωργικό τομέα και από τις υψηλές τιμές των πρώτων υλών συνεπεία της ανομβρίας που έπληξε τη χώρα το 1993. Με βάση τις παραπάνω πληροφορίες, μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, η προέλευση των οικονομικών δυσκολιών βρίσκεται σε παράγοντες εξωγενείς προς τις επιχειρήσεις.
- (62) Η Επιτροπή μπορεί επομένως να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το κριτήριο που αναφέρεται στην τρίτη περίπτωση που σημείου 46, που αφορά τη βιωσιμότητα των δικαιούχων επιχειρήσεων, τηρείται στο πλαίσιο του υπό εξέταση μέτρου.
- (63) Συμπερασματικά, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι ειδικές ρυθμίσεις που εφαρμόζονται για την αναδιάρθρωση των προβληματικών επιχειρήσεων του γεωργικού τομέα δεν τηρούνται στο πλαίσιο της πίστωσης για τη ελάφρυνση των χρεών του τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας στις περιπτώσεις όπου το σωρευτικό ισοδύναμο επιχορήγησης που προκύπτει από τις χορηγηθείσες ενισχύσεις για επενδύσεις και από αυτές που χορηγούνται στο πλαίσιο της υπό εξέταση πίστωσης υπερβαίνει τα μέγιστα ποσά που θα μπορούσαν να λάβουν νομίμως οι δικαιούχοι δυνάμει των ειδικών ρυθμίσεων που εφαρμόζονται στην αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων του γεωργικού τομέα.

Πίστωση υπέρ της τόνωσης της δραστηριότητας της χοιροτροφίας

- (64) Εφόσον πρόκειται για μέτρο που αποβλέπει στην κάλυψη των εξόδων με τα οποία επιβαρύνονται οι χοιροτρόφοι για την απόκτηση των αναγκαίων συντελεστών παραγωγής για την άσκηση της δραστηριότητας της χοιροτροφίας (συγκεκριμένα, αγορά ζωοτροφών και κάλυψη άλλων λειτουργικών δαπανών), η παρούσα πίστωση θα πρέπει να θεωρηθεί δάνειο που παρέχεται για μία περίοδο εμπορίας.
- (65) Την εποχή της χορήγησης των ενισχύσεων, η πάγια πρακτική της Επιτροπής συνίστατο στο να μην αντιτίθεται στη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων υπό μορφή επιδοτούμενων βραχυπρόθεσμων δανείων υπέρ του γεωργικού τομέα («πιστώσεις διαχείρισης»), υπό τον όρο ότι η διάρκεια τους δεν θα υπερβαίνει το ένα έτος και εφόσον η παροχή του δανείου, σωρευτικά, δεν θα αφορούσε ένα μόνο προϊόν ή μία και μοναδική πράξη. Η πάγια πρακτική δεν επέβαλλε όρια στην ένταση της συνιστώσας της ενίσχυσης, εφόσον αυτή δεν υπερβαίνει τα ανώτατα όρια των επιλέξιμων δαπανών, ούτε προέβαλλε ενστάσεις στην ετήσια ανανέωση του επιδοτούμενου δανείου σε περιπτώσεις μεμονωμένων δικαιούχων.
- (66) Το 1996, η Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωση σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται υπό μορφή επιδότησης επιτοκίου των βραχυπρόθεσμων δανείων που συνάπτονται στον τομέα της γεωργίας («πιστώσεις διαχείρισης») (17). Λόγω των δυσκολιών που ανέκυψαν κατά την έμπρακτη εφαρμογή του συγκεκριμένου πλαισίου, η Επιτροπή αποφάσισε, στις 18 Ιουνίου 1997, να αναστείλει την εφαρμογή του.
- (67) Η αναστολή αυτή είχε ως πρακτική συνέπεια την επαναφορά της προγενέστερης πολιτικής που εφάρμοζε η Επιτροπή στο συγκεκριμένο θέμα. Έτσι, στις 2 Οκτωβρίου 1997, ημερομηνία έναρξης της προβλεπόμενης από το άρθρο 88 παράγραφος 2 διαδικασίας, τα ισχύοντα κριτήρια ήταν αυτά που καθορίζονται στο σημείο 65. Με μεταγενέστερη απόφαση της Επιτροπής, το κοινοτικό πλαίσιο τέθηκε εκ νέου σε ισχύ στις 30 Ιουνίου 1998.
- (68) Η παρεχόμενη ενίσχυση δυνάμει της υπό εξέταση πίστωσης, η οποία συνίσταται σε επιδότηση επιτοκίου στο πλαίσιο τραπεζικών εργασιών που αφορούν διαχειριστικές πιστώσεις (με καθαρό ισοδύναμο επιχορήγησης ύψους 3,1 %) δεν πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να θεωρηθεί συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά, σύμφωνα με την πάγια πολιτική της Επιτροπής, λόγω του ότι η διάρκεια της επιδότησης (τέσσερα έτη) υπερβαίνει κατά πολύ τη μέγιστη αποδεκτή διάρκεια εφαρμογής του συγκεκριμένου μέτρου (ένα έτος).
- (69) Ελλείπει οιασδήποτε άλλης νομικής βάσης που θα μπορούσε να θεμελιώσει την αποδοχή της συγκεκριμένης πίστωσης, θα πρέπει αυτή να θεωρηθεί ενίσχυση για την κάλυψη λειτουργικών δαπανών, η οποία αντίκειται στην πολιτική που εφαρμόζει σταθερά η Επιτροπή σε θέματα κρα-

(17) ΕΕ C 44 της 16.2.1996, σ. 2.

τικών ενισχύσεων [απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995 στην υπόθεση αριθ. 459/93, Siemens κατά Επιτροπής⁽¹⁸⁾]. Εφόσον πρόκειται για μια μορφή κρατικής ενίσχυσης η οποία, εκ φύσεως, δεν επιφέρει τη βιώσιμη ανάπτυξη του ενδιαφερόμενου τομέα ή της ενδιαφερόμενης περιφέρειας, τα συγκεκριμένα μέτρα έχουν ως άμεση συνέπεια τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής των εν λόγω προϊόντων, εις βάρος άλλων επιχειρηματιών του ίδιου τομέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίοι δεν λαμβάνουν παρόμοιες ενισχύσεις.

Συμπέρασμα

- (70) Όσον αφορά τις εξαιρέσεις που προβλέπονται από το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχεία α) και γ), οι οποίες εφαρμόζονται σε περιπτώσεις ενισχύσεων για την προώθηση ή την ενθάρρυνση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή περιοχών, η Επιτροπή, με βάση την ανωτέρω ανάλυση και υπό το πρίσμα της εφαρμοστέας κοινοτικής νομοθεσίας, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω ενισχύσεις ενδέχεται να αλλοιώσουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον.
- (71) Πέραν τούτου, είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι συγκεκριμένες ενισχύσεις αφορούν προϊόντα τα οποία υπόκεινται σε κοινές οργανώσεις αγοράς και ότι υπάρχουν περιορισμοί όσον αφορά τη δυνατότητα παρέμβασης των κρατών μελών στη λειτουργία αυτών των οργανώσεων, που εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας. Βάσει της πάγιας νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [βλέπε, μεταξύ άλλων, απόφαση της 26ης Ιουνίου 1979, που εκδόθηκε στην υπόθεση αριθ. 177/78, Pigs and Bacon⁽¹⁹⁾], πρέπει να θεωρηθεί ότι οι κοινές οργανώσεις αγοράς αποτελούν ολοκληρωμένα και εξαντλητικά συστήματα που αποκλείουν κάθε αρμοδιότητα των κρατών μελών όσον αφορά τη λήψη μέτρων που θα μπορούσαν να παρεκκλίνουν της λειτουργίας τους ή να τις βλάψουν.
- (72) Οι υπό εξέταση ενισχύσεις πρέπει συνεπώς να εκληφθούν ως παραβάσεις των κανόνων της κοινοτικής νομοθεσίας και, επομένως, δεν εντάσσονται σε καμία από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται από το άρθρο 87 παράγραφος 3.

VII

Συμπεράσματα

- (73) Εφόσον οι ενισχύσεις που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας απόφασης δεν κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης, αυτές χορηγήθηκαν παρανόμως, προτού η

Επιτροπή αποφανθεί σχετικά με το συμβιβασμό αυτών των ενισχύσεων με την κοινή αγορά.

- (74) Επιπλέον, για τους λόγους που εκτίθενται ανωτέρω, είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, διότι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, δίχως ταυτόχρονα να εντάσσονται σε οιαδήποτε εξαίρεση που προβλέπεται από τις παραγράφους 2 και 3 του ίδιου άρθρου.
- (75) Σε περιπτώσεις μη συμβιβάσιμου των ενισχύσεων με την κοινή αγορά, η Επιτροπή οφείλει να προσφύγει στη δυνατότητα που της παρέχει η απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1973 στην υπόθεση αριθ. 70/72, Επιτροπή κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας⁽²⁰⁾, η οποία επιβεβαιώθηκε με τις αποφάσεις της 24ης Φεβρουαρίου 1987 στην υπόθεση αριθ. 310/85, Deufil κατά Επιτροπής⁽²¹⁾, και της 20ής Σεπτεμβρίου 1990 στην υπόθεση αριθ. C-5/89, Επιτροπή κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας⁽²²⁾, και να υποχρεώσει το κράτος μέλος να ανακτήσει από τους δικαιούχους το συνολικό ποσό των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν παράνομα. Η εν λόγω ανάκτηση των ενισχύσεων επιβάλλεται επίσης δυνάμει του άρθρου 14 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ⁽²³⁾. Η επιστροφή των ενισχύσεων είναι αναγκαία ώστε να αποκατασταθεί η προηγούμενη κατάσταση, με την κατάργηση όλων των χρηματοδοτικών πλεονεκτημάτων που απέκτησαν αδικαιολόγητα οι δικαιούχοι των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν καταχρηστικά από την ημερομηνία της χορήγησής τους.
- (76) Αναφορικά με την πίστωση για την ελάφρυνση των χρεών των επιχειρήσεων εντατικής κτηνοτροφίας, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το συγκεκριμένο μέτρο θα μπορούσε να θεωρηθεί συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά, εάν είχαν τηρηθεί τα ανώτατα όρια που καθορίζονται από τις ειδικές ρυθμίσεις για την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων, η επιστροφή των ενισχύσεων θα πρέπει να πραγματοποιηθεί στο 13% των περιπτώσεων στις μη μειονεκτικές αγροτικές περιοχές, όπου υπηρξε υπέρβαση των προαναφερθέντων ανωτάτων ορίων.
- (77) Όσον αφορά την πίστωση υπέρ της τόνωσης της δραστηριότητας της χοιροτροφίας, οι χορηγηθείσες ενισχύσεις θα πρέπει να επιστραφούν εξ ολοκλήρου.
- (78) Η ανάκτηση των ενισχύσεων πρέπει να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τους κανόνες της πορτογαλικής νομοθεσίας. Οι ανακτώμενες ενισχύσεις περιλαμβάνουν τόκους από το χρόνο κατά τον οποίο τέθηκαν στη διάθεση των δικαιούχων μέχρι το χρόνο της πραγματικής τους ανάκτησης. Οι τόκοι αυτοί υπολογίζονται με βάση το επιτόκιο αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του ισοδύναμου επιχορήγησης στο πλαίσιο των περιφερειακών ενισχύσεων⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Συλλογή 1973, σ. 813.

⁽²¹⁾ Συλλογή 1987, σ. 901.

⁽²²⁾ Συλλογή 1990, σ. I-3437.

⁽²³⁾ ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 13.

⁽²⁴⁾ Βλέπε υποσημείωση 14.

⁽¹⁸⁾ Συλλογή 1995, σ. II-1675.

⁽¹⁹⁾ Συλλογή 1979, σ. 2161.

- (79) Η έκδοση της παρούσας απόφασης δεν προκαταλαμβάνει ενδεχόμενες επιπτώσεις που θα μπορούσε να προσδιορίσει η Επιτροπή όσον αφορά το σχέδιο χρηματοδότησης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής από πόρους του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ),

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

1. Η πίστωση για τη ελάφρυνση των χρεών των επιχειρήσεων εντατικής κτηνοτροφίας, που προβλέπεται στο κεφάλαιο I του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 146/94, της 24ης Μαΐου 1994, δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά στις περιπτώσεις όπου το άθροισμα του αντίστοιχου ισοδύναμου επιχορήγησης και των ενισχύσεων για επενδύσεις που έχουν χορηγηθεί υπερβαίνει το ποσοστό του 35 % στις μη μειονεκτικές αγροτικές περιοχές.

2. Η πίστωση υπέρ της τόνωσης της δραστηριότητας της χοιροτροφίας που προβλέπεται στο κεφάλαιο II του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 146/94, της 24ης Μαΐου 1994, δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Άρθρο 2

Η Πορτογαλία υποχρεούται να καταργήσει τα καθεστώτα ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1.

Άρθρο 3

1. Η Πορτογαλία λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την ανάκτηση από τους δικαιούχους των αναφερόμενων στο άρθρο 1 ενισχύσεων, που χορηγήθηκαν σε αυτούς παράνομα.

2. Η ανάκτηση πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας. Οι ανακτώμενες ενισχύσεις περιλαμβάνουν τόκους από το χρόνο κατά τον οποίο τέθηκαν στη διάθεση των δικαιούχων μέχρι το χρόνο της πραγματικής τους ανάκτησης. Οι τόκοι αυτοί υπολογίζονται με βάση το επιτόκιο αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του ισοδύναμου επιχορήγησης στο πλαίσιο των περιφερειακών ενισχύσεων.

Άρθρο 4

Η Πορτογαλία ενημερώνει την Επιτροπή, εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, για τα μέτρα που έλαβε για την εφαρμογή της.

Άρθρο 5

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Πορτογαλική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 25 Νοεμβρίου 1999.

Για την Επιτροπή

Franz FISCHLER

Μέλος της Επιτροπής